

Til landstinget i Norsk kulturskoleråd

SAK 5.11 – KULTURSKOLE SOM TILTAK I SAMFUNNSUTVIKLINGEN I NORD

Saken er innsendt av Norsk kulturskoleråd Troms, Finnmark og Svalbard.

Saksordfører: Pål Jentoft Johnsen.

Hovedstyrets innstilling til vedtak i landstinget:

I landstingsperioden 2025 – 2028 jobber Norsk kulturskoleråd for at deltakelse i kulturskolen kan bli gratis som et tiltak i Tiltakssonen.

Administrasjonens utredning til hovedstyret:

I og med at kulturskoleplanverket ikke er forskriftsfestet er det usikkert hvordan dette vil slå ut i de aktuelle kommunene rent økonomisk. Dersom kommunene taper inntekten av kulturskolekontingenten, vil det kunne medføre et smalere tilbud lokalt. Trolig vil det være enklere å få dette dekket av Staten om kulturskolens planverk blir forskriftsfestet.

Det er imidlertid en god og viktig sak, og Kulturskolerådet bør arbeide med en konsekvensutredning i perioden.

Fylkeslagets utredning:

Forslag til vedtak:

I Landstingsperioden 2024-2028 jobber Norsk kulturskoleråd for at deltakelse i kulturskolen skal bli gratis for kommunene i Tiltakssonen.

Bakgrunn for saken:

Det er avgjørende for Norge at det bor folk i nord. Meld. St. 27 (2022–2023) - regjeringen.no «Eit godt liv i hele Noreg – distriktspolitikk for framtida» peker på at naturressursene i nord er viktige for hele landet. Geopolitikk er læren om hvordan politikk avhenger av geografiske forhold. Den geopolitiske situasjonen i nord er utfordrende, og det er behov for en ny,

Norsk kulturskoleråds landsting, Bodø 17. og 18. oktober 2024.

forsterket innsats i landsdelen. Med store demografiutfordringer, er det spesielt viktig i grenseområdene i nord at det er bosetting og aktivitet.

Kulturskolene er for alle, og er en bidragsytere for å løse disse utfordringene.

Saksutredning:

I mai 2022 uttalte daværende utenriksminister, Anniken Huitfeldt, i sin sikkerhetspolitiske tale som ble holdt ved UiT (Universitetet i Tromsø), at en hovedoppgave for regjeringen var å arbeide for å snu den negative befolkningsutviklingen i nord. Regjeringen var raskt på banen med en omfattende krisepakke rettet mot Øst-Finnmark etter krigsutbruddet i Ukraina. På lengre sikt, var målet å bidra økonomisk til omstilling. I oktober i år uttalte hun at det er tydelig at den nye sikkerhetspolitiske virkeligheten er noe vi må håndtere i overskuelig fremtid.

Statsminister Jonas Gahr Støres innlegg på journalistkonferansen om Nordområdene i forbindelse med Arctic Frontiers i januar 2024 startet med å si at han tror at den sikkerhetspolitiske argumentasjonen for bosetting og nærvær i nord får en fornyet betydning, som ikke egentlig minner om den kalde krigens tid, men om den nye tiden.

Statsministeren mener at Norge må ha et veldig langt perspektiv på arbeidet med nordområdene og at det er viktig med langsiktighet og forutsigbarhet.

Sikkerhetspolitikk har alltid vært sentralt i nordområdene. Klima og tilgang på energi, ressurser og interesseområder trekker den geopolitiske interessen mot sikkerhetspolitikken. Kinas observatørskap i Arktisk råd innvirker på situasjonen. Krigen i Ukraina, den russiske atomstrategien og Kinas nærvær, gjør at USA og NATO trekker sin interesse nordover.

Statsministeren peker på at den regionale samarbeidsstrukturen vi har hatt i nord på mange måter delvis har brutt sammen, eller er på vent. Det vil være behov for å se på nye samarbeidsformer. Statsministeren mener det kan være interessant å se hva som ligger i potensialet for norsk-svensk-finsk samarbeid også på det sivile.

Stortingsmeldinger

Meld. St. 9 (2020–2021) - regjeringen.no «Mennesker, muligheter og norske interesser i nord» innledes med at det pekes på at økonomi og samfunnsutvikling i landsdelen er et nasjonalt anliggende. Det står videre at for å lykkes med et sterkt, livskraftig og kompetent Nord-Norge, må det være attraktivt å investere framtiden sin i nord. Et solid kultur- og idrettsliv har alltid vært sentralt for å øke attraktivitet i nord, og arbeidet med å fremme og understøtte utviklingen av et mangfoldig kulturliv kan gi verdifulle resultater langt utover den enkelte kulturopplevelsen og dens egenverdi.

Denne meldingen og Norsk kulturskoleråd Troms, Finnmark og Svalbard uttrykker sammenfallende ønsker om å fremme og bidra til bedre kår for samisk og kvensk kultur.

Norsk kulturskoleråds landsting, Bodø 17. og 18. oktober 2024.

Mulighet til kulturell utøvelse er viktig i seg selv. FNs barnekonvensjon fastslår i artikkel 31 barns rett til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet og til fullt ut å delta i det kulturelle og kunstneriske liv. I [Meld. St. 18 \(2020–2021\) \(regjeringen.no\)](#) vises det til innspill fra barn og unge, blant annet at de ønsker at kulturpolitikken skal legge til rette for å fjerne ventetid på kulturskolene og senke prisene for å delta (Boks 8.1).

Kompetansemiljøer

Nord-Norge har noen av landets fremste kompetansemiljøer, blant annet innen havforskning, klima- og miljøforskning, innovasjon og bærekraftig havbasert næringsliv.

Den kompetansen og de perspektiver som finnes i nord, er en del av løsningene på verdens klima- og ressursutfordringer. Med desentralisert undervisning, blir studenter delaktig i vekst lokalt og regionalt, og mulige nye innbyggere i nord.

Norsk kulturskoleråd i Troms, Finnmark og Svalbard mener at kulturskolene kan bidra med å legge forholdene til rette for at både studenter i nord, og andre som ønsker det, velger å bosette seg – og fortsette å bo – i nord. Å ha et godt kulturskoletilbud i kommunene, bidrar til å øke bolysten og legge forholdene til rette for å beholde viktig kompetanse.

Både den samiske og kvenske kulturen er en framtrødende del av samfunnene i nord. Fylkestyret jobber for å øke kunnskapen om det samiske og kvenske, både innad i organisasjonen, i medlemskommunene og i samhandlingen med sine samarbeidspartnere. Opprettelse og videreutvikling av kulturskolenes tilbud innen samiske og kvenske kulturfag utvider kompetansen rundt denne delen av vår kulturarv. Økt kunnskap og mulighet til utøvelse øker tilhørigheten til eget samfunn for dem som allerede bor i området og gir muligheter for nye innbyggere til å tilegne seg kompetanse innen disse kulturfagene.

Tiltakssonen

Regjeringen har gjort spesielle tiltak for å gjøre det mer attraktivt å bo lengst nord i landet.

Tiltakssonen, [Tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms - regjeringen.no](#), som begrep ble innført i 1990 som en samlebetegnelse, men de økonomiske virkemidlene kom både før og etter. Tiltakssonen omfatter alle kommuner i Finnmark og sju kommuner i Nord-Troms (Kåfjord, Skjervøy, Nordreisa, Kvæningen, Karlsøy, Lyngen og Storfjord). Målet med tiltakssonen er å skape en attraktiv region å bo, arbeide og drive næringsvirksomhet i.

Det største virkemiddelet i tiltakssonen er fritak fra arbeidsgiveravgift. I tillegg er det flere personrettede tiltak som nedskrivning av studielån med inntil kr. 30 000 pr år, ettergivelse av studielån for kvalifiserte grunnskolelærere som jobber i Finnmark og Nord-Troms, fritak for el-avgift på forbruk, reduksjon i personbeskatningen og innføring av gratis barnehage fra 1. august 2023.

I evalueringen (2022) av de personrettede tiltakene i ordningen, Vista Analyse rapport 2022-42 Evaluering av de personrettede virkemidlene i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms (regjeringen.no), framgår det at verdien av virkemidlene går ned over tid. Dette henger sammen med blant annet lønnsutvikling og boligpriser.

Evalueringen viser til at unge i mye større grad er tilbøyelige til å flytte enn eldre som har etablert seg. Ved å rette tiltak mot de unge med studielån kan man tiltrekke unge i yrkesaktiv alder, samt at disse kan velge å etablere seg i tiltakssonen, og med det bli værende.

For å kartlegge personers kjennskap til tiltakssonen ble det brukt en spørreundersøkelse rettet mot 200 sysselsatte i området. En av respondentene som ivrigst påpekte behovet for ordninger rettet mot familier med barn uttrykte seg slik:

«Våre analyser viser at vi må treffe unge familier hvis vi skal snu den demografiske utviklingen» (Respondent fra en kommune i Øst-Finnmark)

Tiltak for barn og unge

Tiltak som er rettet spesielt mot barn og unge kan øke unge familiers bolyst og tilhørighet til området. Kulturskolen har som overordnede mål at alle barn og unge som ønsker det, skal få tilgang til relevant og tilpasset kunst- og kulturfaglige opplæringstilbud av høy kvalitet i et trygt og godt skolemiljø. Elevene og andre som møter kulturskolens tilbud, får muligheter til å utfolde seg kunstnerisk. De får også mulighet til å styrke sin sosiale og kulturelle kompetanse og finne sin egen stemme i samfunnets fellesskap. Elevenes evne til kritisk refleksjon og selvstendige valg styrkes.

Foreldre er opptatt av at barna skal ha gode oppvekstvilkår. Et godt og variert kulturskoletilbud er et viktig opplæringstilbud til barn og unge spesielt, og en investering i de unges framtid. Fylkesstyret mener at et viktig tiltak er at barn og unge får mulighet til opplevelser, både alene og sammen med andre, å få uttrykke seg og skape, slik at de får et godt grunnlag for senere å kunne velge å bosette seg i nord.

I evalueringen av de personrettede tiltakene i Tiltakssonen, vises det til at flere kommuner har særskilte utfordringer. I en av kommunene lever én av fem barn under fattigdomsgrensa. Det er nesten dobbelt så mange som landsgjennomsnittet. I en annen kommune ligger arbeidsledigheten over landsgjennomsnittet, og er blant de kommunene i landet med høyest ungdomsledighet.

Å ha et godt kulturskoletilbud i kommunene bidrar til aktivitet og til å øke bolysten. Da er det viktig at kulturskoletilbudet er tilgjengelig for alle. Alle barn har rett til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet og til fullt ut å delta i det kulturelle og kunstneriske liv. Et tiltak for å realisere dette, er et gratis kulturskoletilbud.

Norsk kulturskoleråds landsting, Bodø 17. og 18. oktober 2024.

Norsk kulturskoleråd Troms, Finnmark og Svalbard ønsker at organisasjonen i kommende Landstingsperiode skal jobbe for at gratis kulturskole blir et nytt tiltak for kommunene i Tiltakssonen.

Relevante saksdokument:

Meld. St. 9 (2020–2021) - regjeringen.no «Mennesker, muligheter og norske interesser i nord»

Meld. St. 27 (2022–2023) - regjeringen.no «Eit godt liv i hele Noreg – distriktpolitikk for framtida»

Meld. St. 18 (2020–2021) (regjeringen.no) «Opplive, skape, dele - Kunst og kultur for, med og av barn og unge

Tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms - regjeringen.no,

Vista Analyse rapport 2022-42 Evaluering av de personrettede virkemidlene i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms (regjeringen.no)

Helga Pedersen

Styreleder

Morten Christiansen

Direktør